

Програма за доживотно учење

Назив на единицата	Православен богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје
Назив на програмата	Програма за доживотно учење: Семејно советување и духовна грижа: Православни перспективи за изградба и јакнење на здрава семејна заедница
Координатор на програмата	д-р Анета Јовковска, вонреден професор
Контакт информации	е-mail: akovkovska@yahoo.com тел. 071 526 635
Причини за воведување на програмата	Во современото општество, семејството сè почесто се соочува со длабоки предизвици кои ја нарушуваат неговата стабилност и духовна целовитост: губење на традиционалните вредности, стрес, емоционално запоставување, нарушена комуникација, болест, како и се посложени облици на родителско преоптоварување. Иако современата психологија, педагогија и социјална работа развиле бројни модели на поддршка, често недостасува интегриран пристап што ја опфаќа духовната и моралната димензија на човекот. Во православната антропологија, семејството е „мала Црква“ – место каде љубовта се учи како жртва, простување и благодарност. Родителството не е само биолошка или социјална функција, туку светотаински повик кон соучество со Бога во создавањето и воспитувањето на децата. Од оваа перспектива, секоја семејна криза, конфликт или страдање претставува повик кон преобразба, а патот на воспитување и грижа е дел од процесот на лично и семејно осветување. Оваа програма е создадена за да ја надмине празнината која е присутна во семејното советување, нудејќи интердисциплинарен модел кој ги обединува сознанијата од православната

	теологија, христијанската педагогија, христијанската етика и современата психотерапија. Целта е да се понуди духовно и професионално усовршување за родители, свештеници, педагози, катихети и советници, за да можат со љубов, разбирање и одговорност да ги придружуваат децата, младите и возрасните низ различните животни фази и кризи. Програмата се потпира на библиски и светоотечки извори, како и на искуството на современите православни семејни центри и иницијативи, особено Center for Family Care при Greek Orthodox Archdiocese of America, каде се развиени богати програми за семејна духовна поддршка, комуникација и брачна хармонија. Слични академски и практични програми постојат во рамките на Hellenic College / Holy Cross Greek Orthodox School of Theology (со курсеви за пасторална грижа и семејна динамика), St. Herman Orthodox Theological Seminary (со обука во пасторално советување и зависности), и St. Tikhon's Seminary (со програми за пасторска едукација во област на ментално здравје и семејна поддршка). Во словенскиот и источен контекст, Руската православна црква преку проектите „Христијанска семеја в XXI век“ и „Вера. Знания. Семеја“, како и Societatea Biblică Interconfesională din România преку проектот Trauma Healing, реализираат слични обуки за семејно советување и духовна поддршка. Овие примери потврдуваат дека интеграцијата на православната духовност, христијанската педагогија и етика, како и психотерапијата претставува современ и суштински пристап во создавањето на кадри кои умеат да служат на семејството како жив организам на љубов, заедништво и вера. Со тоа, оваа програма на Православниот богословски факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје ја втемелува таа синтеза во локален контекст, осветлувајќи го родителството и
--	--

	семејството како духовна школа на љубовта.
Целна група/за кого е наменета програмата, број на слушатели и предуслови за запишување	Програмата е наменета за: - родители и идни родители; - наставници, катихети, педагози и воспитувачи; - свештеници и ѓакони; - психолози, терапевти, социјални работници и волонтери во црковни заедници; - лица кои сакаат да ги развијат своите вештини за духовно и советодавно придружување на семејства. Бројот на учесници е ограничен на 24 лица, со цел да се обезбеди интерактивна работа, доверливост и супервизиран процес на учење.
Цели и задачи на програмата	Цели: - Да се обезбеди интегрирана православно-богословска и психолошко-педагошка обука, која ги оспособува учесниците за разбирање и придружување на семејства во различни животни состојби. - Да се поттикне развој на духовна зрелост и етичка чувствителност кај родителите, педагозите и советниците. - Да се зајакне свесноста за семејството како света заедница во која се учи љубов, прошка и одговорност. Задачи: - Да се стекнат знаења за фазите на семејниот живот – детство, адолесценција, младост, зрелост, старост – и за соодветни методи на поддршка. - Да се развијат комуникациски вештини за решавање конфликти и градење доверба во брачни

	и родителски односи. - Да се научат методи за духовна и психотерапевтска поддршка при семејни кризи: развод, болест, запоставување, загуба. - Да се поттикне инклузивен и емпатичен пристап кон деца со посебни потреби и ранливи членови на семејството. - Да се интегрираат православни молитвени и литургиски практики во советодавниот и воспитен процес. - Да се изучат етички рамки и професионални стандарди при работа со семејства во криза. - Да се создаде заедница на учење и духовна поддршка, во која учесниците ќе разменуваат искуства и ќе развиваат интердисциплинарна соработка. Начин на изведување: Програмата се изведува во комбиниран (хибриден) формат – онлајн преку платформата Google Meet, со можност за физичко присуство во просториите на Православниот богословски факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје за учесниците кои претпочитаат директна интеракција и групна динамика во живо. Аргументација за форматот: Флексибилност и пристапност: Онлајн изведбата овозможува вклучување на учесници од различни градови и професионални профили, без потреба од патување или одвојување од службата. Интерактивност и лична вклученост: Google Meet обезбедува услови за визуелен контакт, споделување материјали, групна работа во „breakout rooms“ и континуирана супервизија, што овозможува динамика при работилниците. Духовна и групна поврзаност: Работилниците се водат со посебна грижа за создавање атмосфера на доверба, без нарушување на интимноста што ја бара оваа тема.
--	---

	Можност за физичко присуство: За учесниците кои претпочитаат непосреден контакт, лична супервизија, факултетот обезбедува простор во кој сесиите можат да се следат во живо, со техничка поддршка за вклучување во заедничката онлајн средба. Место на изведување на наставата/обуката: Православен богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје; платформа: Google Meet
Траење на програмата	Вкупно траење: 12 недели (3 месеци) – 48 академски часа Фреквенција: Една работилница неделно со траење од 4 академски часа и кратка пауза Датум на почеток: 15.02.2025 Датум на завршување: 30.05.2025 со пауза од две недели за Велигденските празници
Цена на програмата /обуката	9000 денари.
Структура на програмата	Предвидени часови/саати во тек на денот: 4 академски часа Број на недели, месеци или семестри: 12 недели (3 месеци) Вкупно задолжителни кредити (ако се предвидени): Без формални кредити – Сите теми следат логичен редослед на заздравување: вовед → разбирање → комуникација → родителство → кризи → духовна интеграција. – Секој модул трае 4 академски часа, вкупно 48 академски часа активна работа. – Содржината е заснована на православната антропологија, христијанската педагогија и христијанската етика, но вклучува и психотерапевтски модели применливи во советодавни и образовни контексти.

	Формат: секоја сесија вклучува: - воведна молитва и духовна рефлексija (10 минути) - теоретски дел / предавање (40 минути) - интерактивна работа по групи / студии на случај (90 минути) - супервизорска дискусија и заедничка завршна рефлексija (40 минути)
Основни предмети/теми	Код: СС–01 Назив на темата: Вовед во православниот пристап кон семејството и советувањето Предуслови: Без предуслови. Краток опис: Семејството како „мала Црква“ во православната теологија. Богословска и педагошка перспектива за семејството како заедница на љубов, послушание и прошка. Вовед во интердисциплинарниот модел на семејно советување што обединува духовни и психотерапевтски принципи.
	Код: СС–02 Назив на темата: Комуникација во семејството Предуслови: СС–01 Краток опис: Динамика на комуникацијата во бракот и семејството. Како зборот може да повреди или да лекува. Православно разбирање на „молчењето со љубов“ и на тишината како средство за разбирање. Психолошки и духовни техники за активно слушање, емпатија и асертивна комуникација.
	Код: СС–03 Назив на темата: Родителство и духовно воспитување на децата Предуслови: СС–01 Краток опис:

	Родителството како духовно служење. Синтеза на православната педагогија и современите теории за воспитување. Поставување здрави граници, дисциплина и љубов. Улогата на примерот, молитвата и семејниот литургиски живот во воспитниот процес.
	Код: СС–04 Назив на темата: Воспитни предизвици во време на адолесценција Предуслови: СС–03 Краток опис: Психолошки и духовни предизвици на адолесценцијата. Кризи на идентитет, автономија и вера. Пастирско-педагошки насоки за комуникација со адолесценти и за поттикнување доверба и зрелост во односот со родителите.
	Назив на темата: Кога децата го изразуваат својот внатрешен немир: агресија, отпор и повик за љубов Предуслови: СС–03 Краток опис: Оваа тема го разгледува феноменот на „acting out“ од развојна, психотерапевтска и духовна перспектива, при што се нагласува дека однесувањето кое понекогаш изгледа како предизвикувачко е всушност повик за внимание и љубов. Ќе се изучуваат методи за препознавање на скриените емоции и потреби зад агресивните и отворено отпорни изрази кај децата, како и стратегии за емпатично поставување здрави граници и духовно придружување на детето во криза. Преку интегриран пристап, учесниците ќе научат како да ги препознаат и поддржат децата на патот кон внатрешна стабилност и личен раст.
	Код: СС–06 Назив на темата: Деца со посебни потреби: пастирска и педагошка грижа Предуслови: СС–03

	Краток опис: Оваа тема се фокусира на инклузивен и сеопфатен пристап кон семејства со деца со посебни потреби, попреченост или хронични болести, со посебен осврт на духовните и педагошките аспекти на прифаќање и почитување на различноста. Се третира психотерапевтската работа насочена кон справување со чувства на вина, болка и стрес што често ги придружуваат овие семејни ситуации. Од православна перспектива, различноста се гледа како дар и можност за духовен раст и зајакнување на човековото достоинство. Дополнително, се нагласува значењето на развивање на заедница на поддршка, љубов и меѓусебно прифаќање, каде што семејствата и децата ќе се чувствуваат ценети и охрабрени во својот пат кон целосно и хармонично вложување во животот.
	Код: СС–07 Назив на темата: Кризи во семејството: конфликти, загуба и обновување Предуслови: СС–02 Краток опис: Механизми на семејна криза: болест, смрт, економски и емоционален стрес. Теолошка перспектива за страдањето и воскресението во рамките на семејниот живот. Пастирски и психотерапевтски насоки за справување и обновување на заедништвото.
	Код: СС–08 Назив на темата: Развод и повторно градење на животот Предуслови: СС–07 Краток опис: Православна перспектива за разводот и новиот почеток. Психолошки процес на тагување и духовно исцелување. Улога на Црквата во придружување на разведени лица и зачувување на достоинството и

	надежта.
	Код: СС–09 Назив на темата: Грижа за старите родители и меѓугенерациска љубов Предуслови: СС–03 Краток опис: Духовна и етичка одговорност кон старите родители. Предизвици на грижата, исцрпеност, вина и благодарност. Молитвен и психотерапевтски пристап кон завршните фази на животот. Воспоставување меѓугенерациска солидарност во семејството.
	Код: СС–10 Назив на темата: Семејството во услови на сериозна болест Предуслови: СС–07 Краток опис: Како болеста влијае на семејната динамика. Духовна грижа, пастирска присутност и психотерапевтска поддршка за болните и нивните блиски. Молитва, надеж и евхаристиско сведоштво во страдањето.
	Код: СС–11 Назив на темата: Простување и обновување на љубовта Предуслови: СС–07 Краток опис: Пршката како процес на ослободување и духовно исцелување. Разликата меѓу простување и помирување. Улогата на молитвата, исповедта и благодатта во обновувањето на нарушени односи.
	Код: СС–12 Назив на темата: Семејството како икона на заедништво во Црквата Предуслови: Завршени најмалку 80% од

	претходните теми. Краток опис: Интеграција на стекнатите знаења и искуства. Синтеза на православната визија за семејството како евхаристиска заедница. Презентација на студии на случај под супервизија. Завршна духовна рефлексција.
Проект / Теза (ако е предвидено)	Назив на проектот/тезата: Семејна студија на случај – Придружување во процес на духовно и психолошко обновување Краток опис: Самостојна работа под супервизија на ментор, во која учесникот избира реален или симулиран случај поврзан со семејна криза (детско однесување, конфликт, развод, болест или грижа за стар родител). Се изработува опис на контекстот, проценка, пастирско-педагошка интервенција, духовна рефлексција и завршна презентација пред групата. Кредити: Без формални кредити; оценување преку супервизија и квалитет на рефлексција.
Резултати од учењето	Стеknати знаења: Разбирање на различните форми и динамики на семејниот живот – од бракот и родителството до староста – во контекст на православната антропологија и духовност. Познавање на православната теолошка перспектива за семејството како „мала Црква“, и за љубовта, жртвата и прошката како темели на семејната заедница. Усвојување на основните концепти од христијанската педагогија, психологијата и етиката во однос на воспитување, меѓусебна почит и семејна комуникација. Запознавање со етичките, пастирските и психотерапевтските рамки за работа со семејства

	кои се соочуваат со конфликти, болест, криза или загуба. Разбирање на улогата на молитвата, литургијата и духовното советување како практични средства за семејна обнова и духовно исцелување. Стеknати вештини: Применување на ефективни комуникациски техники за решавање на конфликти и градење доверба во брачните и родителските односи. Препознавање на различни стилови на родителство и нивното влијание врз детскиот и адолесцентниот развој. Способност за проценка и придружување на семејства во кризни ситуации (развод, болест, тагување, нарушена комуникација) со интегриран духовен и психотерапевтски пристап. Употреба на емпатија, внимателно слушање, ненасилна комуникација и градење безбедна семејна атмосфера. Интегрирање на православните духовни практики – молитва, исповед, пост и причест – во советодавната и воспитна пракса. Вклучување на етички стандарди и духовна чувствителност при работа со ранливи семејства и деца со посебни потреби. Развивање на супервизирана и саморефлексивна пракса за унапредување на личната зрелост и професионалната одговорност. Личен развој: Развивање на духовна зрелост, внатрешен мир и стабилност што овозможуваат сочувствително, трпеливо и одговорно служење на семејствата. Зголемена свесност за сопствените граници,
--	--

	емотивни ресурси и потребата од духовна и професионална поддршка. Поттикнување лична и семејна молитвена дисциплина како извор на сила и преобразување во секојдневниот живот. Изградба на чувство за заедништво и меѓусебна поддршка меѓу учесниците и пошироката заедница. Посветеност на создавање култура на љубов, милосрдие и разбирање во рамките на Црквата и општеството, преку сведоштво на личен и професионален интегритет.
Методологии за оценување	Оценувањето е формирано така што го поттикнува активното учество, личниот раст и интеграцијата на знаењето со духовното искуство. Типови на оценување: Завршни работи: Изработка на студија на случај под супервизија, во која учесникот избира реален или симулиран случај поврзан со семејна криза (детско однесување, конфликт, развод, болест или грижа за стар родител). Се изработува опис на контекстот, проценка, пастирско-педагошка интервенција, духовна рефлексција и завршна презентација пред групата. Испити: Не се предвидени класични писмени или усни испити. Проценката се врши континуирано, преку практични активности, дискусии, и индивидуална и групна супервизија. Проект / Теза: Завршната студија на случај претставува форма на проект кој се презентира во последната работилница. Се оценува способноста за анализа, интеграција на православната перспектива и практичната применливост на предложените интервенции.

	Учество / присуство: Активно учество е задолжително и сочинува важен дел од оценката. Минимум 80% присутност на работилниците е предуслов за стекнување сертификат. Се вреднува квалитетот на вклученоста, придонесот во групната работа и личната рефлексija.
Скала за оценување	Активно учество и присуство - редовност, вклученост во дискусии и практични вежби: 40 бодови (40%) Студија на случај (проект) - анализа, интеграција на богословско, педагошко, етичко и психотерапевтско знаење, практична применливост: 50 бодови (50%) Супервизорска евалуација - личен раст, етичка чувствителност и духовна зрелост: 10 бодови (10%) Вкупно: 100 бодови (100%) Минимален праг за успешно завршување: 51 бод Оценка: 91–100 бодови – 10 (A) 81–90 бодови – 9 (B) 71–80 бодови – 8 (C) 61–70 бодови – 7 (D) 51–60 бодови – 7 (E) <51 бодови – Неуспешен (F)
Наставен кадар што учествува наставата/обуката во	Име и презиме Звање, Област на специјализација 1. д-р Анета Јовковска, вонреден професор на Православниот богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје – дипломиран теолог, магистер по психолошки науки, доктор по педагошки науки, лиценциран гештат психотерапевт од Европската Асоцијација за Гештат терапија, сертифициран фасилитатор за програмата „Trauma Healing“, издадена од Trauma Healing Institute при Американското Библиско Здружение (American Bible Society).

	2. Ѓакон д-р Стефан Гоговски, доцент на Православниот богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје – дипломиран теолог, магистер по теолошки науки, доктор по теологија (христијанска етика).
Други учесници во наставата/обуката	Потенцијални гости: Православни свештеници со искуство во пастирска работа со брачни парови и семејства, кои ќе споделат реални студии на случај и добри пастирски практики: Гешталт психотерапевти и семејни советници со експертиза во комуникација, родителство и семејна динамика; Универзитетски професори од областа на педагогијата, психологијата и семејните студии; Професионалци од центри за психосоцијална поддршка и програми за ментално здравје во заедницата; Присуството на овие гости ќе овозможи богат дијалог меѓу теолошката и психотерапевтската перспектива, поттикнувајќи развој на практични вештини за работа со семејства во реален контекст.
Ресурси и поддршка	Основна референтна литература: „Светотаинската димензија на семејството во православието“ – избор од светоотечка и современа теолошка литература (компилација подготвена од професорите ангажирани на програмата). „Лекување на раните од траума – Како Црквата може да помогне“ (Hill, Hill, Bagge & Miersma, 2018), како дополнителен ресурс за темите поврзани со семејни кризи и исцелување. Електронско издание достапно преку линк: https://pbf.edu.mk/wp-content/uploads/2018/12/Kniga-Lekuvanje-na-ranite-od-trauma-Kako-Crkvata-moze-da-pomogne.pdf

	Дополнителни материјали: Работни листови, библиски текстови, духовни размислувања и едукативни видеа од православни семејни центри (CFC – GOARCH, Orthodox Christian Network, Ancient Faith Ministries). PDF референци и текстови споделени преку Google Drive / Google Classroom за секоја тема. Пристап до библиотека: Учесниците имаат пристап до библиотеката на Православниот богословски факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, која располага со богата литература од областа на: - православно богословие и духовна теологија, - христијанска етика и пастирска грижа, - психологија, педагогија и семејно советување. Онлајн алатки за учење: Наставата се изведува преку Google Meet, со користење на Google Classroom / Drive за: - размена на материјали, домашни активности и студии на случај, - групна работа и супервизорски сесии, - следење на видео-снимени предавања, - комуникација и повратни информации со предавачите. Платформата овозможува интерактивна работа во живо, употреба на „breakout rooms“ за мали групи, како и онлајн супервизија за секој учесник. Услуги за поддршка на студенти: - Техничка поддршка за учество во онлајн
--	--

	предавања и вежби; - Индивидуални консултации со предавачите и супервизорите (по распоред или договор); - Можност за духовно советување со свештеници; - Мрежа на колегијална и духовна поддршка меѓу учесниците преку онлајн група; - Пристап до дополнителни ресурси преку Програмите за доживотно учење при Факултетот.
Процес на запишување	Рокови за апликација: Пријавувањето се отвора најдоцна еден месец пред почетокот на програмата и трае 7 дена пред почетокот на програмата или до пополнување на предвидениот број места (24 учесници). Пријавување: Електронски преку е-пошта на: st.sluzba@pbf.edu.mk или лично во Студентската служба на Православниот богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, со пополнета апликациска форма и кратко мотивациско писмо.
Сертификат/бодови и кредити(ако е предвидено)	По успешно завршување на обуката (минимум 80% присутност и позитивна оценка на студијата на случај), учесниците добиваат Сертификат за завршена програма за доживотно учење: „Семејно советување и духовна грижа: Православни перспективи за изградба и јакнење на здрава семејна заедница“, издаден од Православниот богословски факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје – Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Програмата не носи формални академски кредити (ECTS), но се признава како сертификат за

	професионално и духовно усовршување (Continuing Professional Development – CPD) во рамки на богословски, педагошки, советодавни и психотерапевтски активности. Сертификатот претставува призната квалификација за надградба на компетенции во областа на пастирската грижа, духовната поддршка и интердисциплинарната работа со семејна проблематика.
Оценка на програмата (евалуација)	Механизми за повратни информации: Кратка анкета по секоја работилница (анонимна), со прашања за квалитетот на наставата, содржината и сопственото учење; Завршна евалуациска анкета по завршувањето на програмата, со квалитативни прашања за применливоста на стекнатите знаења; Групна дискусија / супервизорска сесија на последниот час, за усна рефлексција и предлози за подобрување. Честота на оценување / анкетирање: Континуирано по секоја сесија (кратка форма) Сумирачка евалуација на крајот на програмата Резултатите се анализираат од координаторот на програмата и се користат за подобрување на идните изданија на програмата.
Дополнителни информации	Веб-страница на програмата: https://pbf.edu.mk